

УДК 338.2

Кипич І.В., к.ю.н, доцент,
Дем'яненко А.Ю., здобувач першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти,
Київський національний університет
технологій та дизайну, м. Київ, Україна

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У сучасних умовах глобалізації та загострення екологічних проблем питання сталого економічного розвитку набуває особливої актуальності. Традиційна модель розвитку, орієнтована переважно на зростання виробництва та споживання, дедалі частіше призводить до виснаження природних ресурсів, погіршення стану довкілля та посилення соціальної нерівності. У зв'язку з цим зростає необхідність пошуку нових підходів, які поєднували б економічну ефективність, соціальну справедливість та екологічну безпеку.

Сталий розвиток у цьому контексті означає досягнення балансу між потребами сучасного суспільства та можливостями майбутніх поколінь. Економічне зростання вже не обмежується лише кількісним збільшенням ВВП, а розглядається як процес якісних змін, що включає впровадження інновацій, підвищення ефективності використання ресурсів та зменшення негативного впливу на довкілля.

Метою роботи є аналіз політико-правових механізмів забезпечення економічного зростання в умовах сталого розвитку, а також визначення напрямів їх удосконалення.

Сталий розвиток ґрунтується на трьох взаємопов'язаних складових: економічній, соціальній та екологічній. Економічна складова передбачає стабільне зростання та ефективне використання ресурсів, соціальна – підвищення рівня життя та забезпечення соціальної справедливості, екологічна – збереження довкілля та раціональне природокористування. Лише їх збалансований розвиток забезпечує довгострокову стабільність.

Сучасне економічне зростання дедалі більше пов'язується з розвитком інновацій, людського капіталу та зниженням екологічного навантаження. У цьому контексті важливе значення має концепція «зеленої економіки», яка передбачає зростання добробуту населення при мінімізації шкоди довкіллю. Відповідно до підходів Європейського зеленого курсу, ЄС прагне скоротити викиди парникових газів щонайменше на 55% до 2030 року та досягти

кліматичної нейтральності до 2050 року, поєднуючи екологічні цілі з економічним розвитком [1].

Політичні механізми відіграють ключову роль у реалізації принципів сталого розвитку. Саме держава визначає стратегічні напрями розвитку, формує правила функціонування економіки та забезпечує баланс між різними інтересами. В Україні основні засади екологічної політики закріплені у Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» [2].

Важливе значення має стратегічне планування, яке дозволяє визначати довгострокові цілі та забезпечувати їх послідовну реалізацію. Одним із ключових документів є Указ Президента України №722/2019, який визначає Цілі сталого розвитку України до 2030 року [3]. Водночас ефективність реалізації таких стратегій значною мірою залежить від інституційної спроможності державних органів.

Не менш важливою є взаємодія держави, бізнесу та громадянського суспільства. Такий підхід дозволяє враховувати інтереси різних сторін і підвищує ефективність державної політики. Нормативною основою такої взаємодії є, зокрема, Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [4] та Закон України «Про доступ до публічної інформації» [5].

Правові механізми створюють основу для функціонування економіки, забезпечуючи стабільність і передбачуваність умов господарювання. Особливу роль відіграє екологічне законодавство, яке встановлює обмеження щодо використання природних ресурсів і стандарти охорони довкілля. Базовим актом у цій сфері є Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [2].

Важливим інструментом є також податкова політика. Зокрема, Податковий кодекс України передбачає екологічний податок, який стимулює підприємства зменшувати негативний вплив на довкілля [6]. Таким чином, поєднання правових та економічних механізмів сприяє формуванню більш стійкої моделі розвитку.

Ефективність правових механізмів значною мірою залежить від рівня дотримання принципу верховенства права та боротьби з корупцією, що безпосередньо впливає на інвестиційний клімат і довіру до держави.

Міжнародний досвід свідчить, що сталий розвиток є глобальним пріоритетом. Основним документом у цій сфері є Порядок денний ООН до 2030 року, який визначає 17 Цілей сталого розвитку [7]. Європейські країни демонструють, що економічне зростання може поєднуватися з високими екологічними стандартами та ефективною соціальною політикою.

Для України важливим є впровадження міжнародних стандартів з урахуванням національних особливостей. Просте копіювання зарубіжних моделей не завжди є ефективним, тому необхідна їх адаптація до внутрішніх умов.

Серед основних проблем в Україні можна виділити недосконалість законодавства, недостатню інституційну спроможність, корупційні ризики та низький рівень екологічної відповідальності бізнесу. Також залишається недостатньою взаємодія між державою, бізнесом і громадянським суспільством.

Подолання цих викликів потребує комплексного підходу, що включає вдосконалення законодавства, зміцнення інституцій, розвиток «зеленої економіки та забезпечення прозорості державного управління.

Отже, політико-правові механізми є ключовою передумовою забезпечення сталого економічного зростання. Саме їх ефективність визначає здатність держави поєднувати економічні, соціальні та екологічні цілі.

Література

1. Європейська Комісія. European Green Deal: Commission proposes transformation of EU economy and society to meet climate ambitions : пресреліз від 14.07.2021 р. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_3541 .
2. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> .
3. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019> .
4. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15> .
5. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> .
6. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17> .
7. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development : Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 25.09.2015. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda>.